

України голос чарівний: до 150-річчя Соломії Крушельницької

Серед славетних співаків світу кінця ХІХ – першої половини ХХ століття українська оперна співачка Соломія Крушельницька була символом досконалості і неперевершеності.

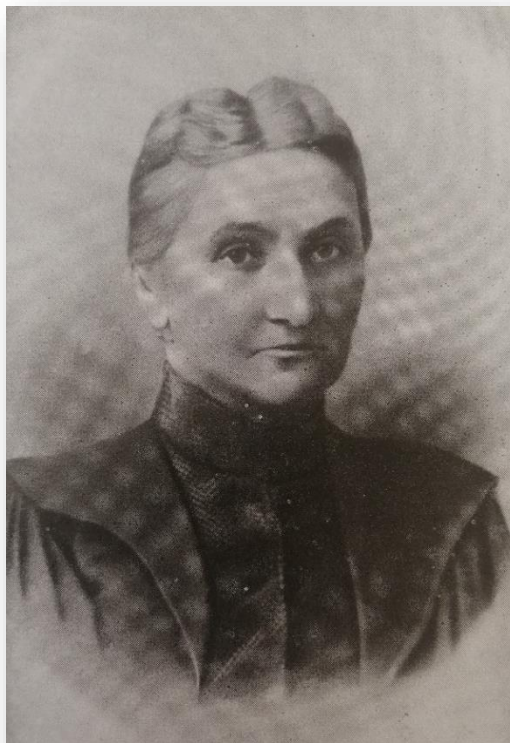
Її чарівний голос полонив Україну, Європу, Північну та Південну Америку, Єгипет, а співаки зі світовим ім'ям – Енріко Карузо, Тітто Руффо, Маттіа Баттістіні, Федір Шаляпін – вважали за честь співати з Соломією Крушельницькою. Її незрівнянної краси лірико-драматичне сопрано діапазоном майже в три октави – рідкісне явище в світовому оперному і камерному мистецтві. Репертуар Соломії Крушельницької налічував 63 партії з 61 опери 33-х композиторів.

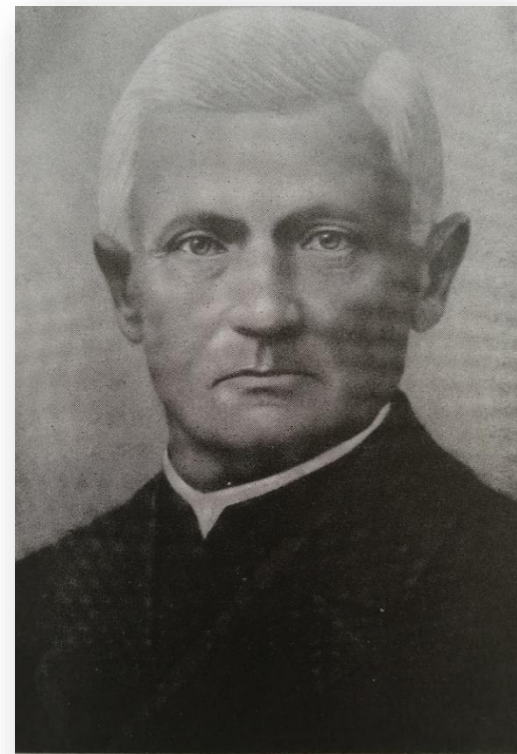
Народилася Соломія Амвросіївна Крушельницька 23 вересня 1872 р. в селі Білявинцях Бучацького повіту на Поділлі в сім'ї грек-католицького священника Амвросія Васильовича Крушельницького та його дружини Теодори Григорівни.

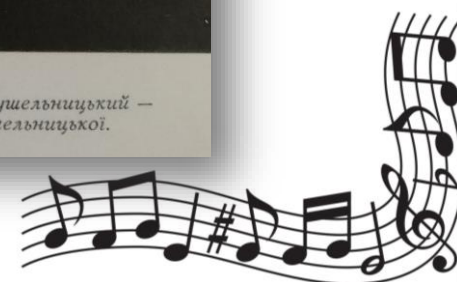
*Теодора Григоріана Крушельницька —
мати Соломії Крушельницької.*

Соломія Крушельницька в юності.

*Амвросій Васильович Крушельницький —
батько Соломії Крушельницької.*

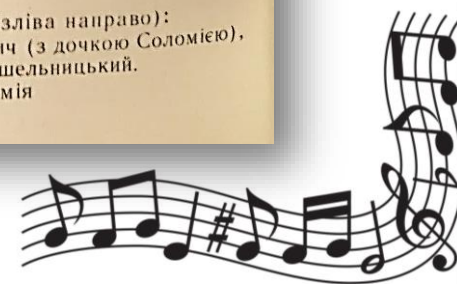

Дитинство майбутньої співачки проходило в селі Біла під Тернополем. Краса рідної природи, чарівні народні пісні глибоко запали в душу юної Соломії. Музика, співи увійшли в життя дівчинки з раннього дитинства. Діти Крушельницьких завжди співали, ставили невеликі вистави, якими захоплювалися сусіди і гості. Вчитися музики Соломія почала з 6-7 років, грала на фортепіано, а в 10 років виступала в хорі в Тернополі. Вона також співала в сільському хорі, організованому її батьком.

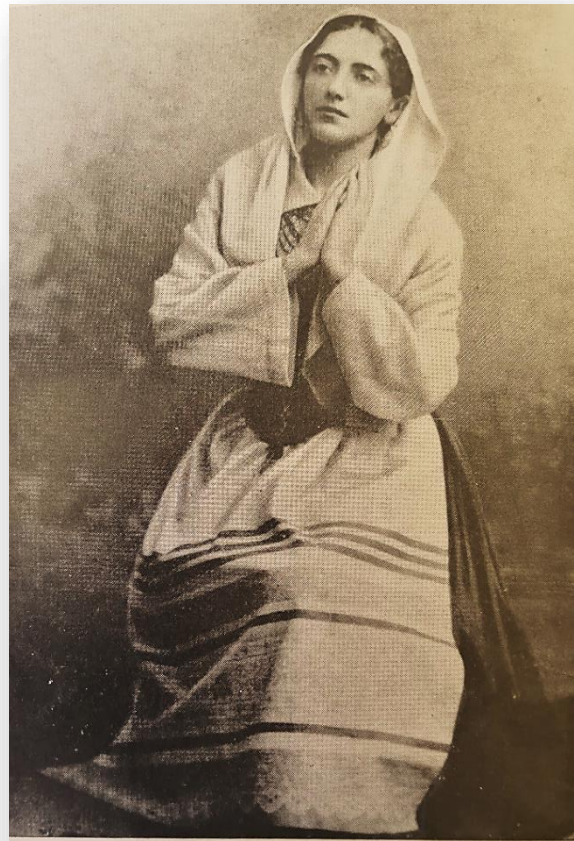
Родина Крушельницьких. Перший ряд (зліва направо):
Марія, Емілія, Нуся. Другий ряд: Олена Охримович (з дочкою Соломією),
Теодора Крушельницька, Амвросій Крушельницький.
Третій ряд: Володимир, Соломія

Соломія Крушельницька — студентка.

*Соломія Крушельницька — Сантуцца.
«Сільська честь» П. Масканьї.*

Навчалася С. Крушельницька в Тернопільській школі товариства «Приятелі музики». Основи музичної підготовки отримала в Тернопільській класичній гімназії, в якій складала іспити екстерном. У 1891 р. вона вступила до Львівської консерваторії Галицького музичного товариства. На оперній сцені Соломія Крушельницька дебютувала 15 квітня 1893 р. партією Леонори в опері італійського композитора Гаetano Доніцетті «Фаворитка» у Львівському міському театрі відомого землевласника і мецената, графа Станіслава Скарбека. Із великим успіхом пройшли також виступи в ролі Сантуції в «Сільській честі» П'єтро Масканьї.

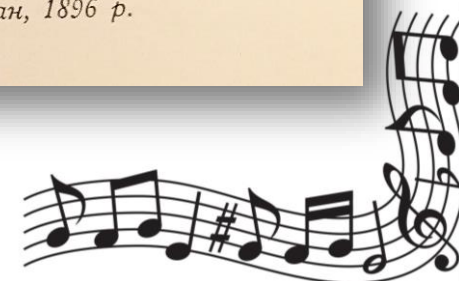
Закінчила Львівську консерваторію Соломія Крушельницька у 1893 р. зі срібною медаллю і дипломом з відзнакою. Однак співачка прагнула удосконалювати свій талант, глибше пізнати таємниці музики та продовжити навчання у визнаних майстрів бельканто.

У вересні 1893 р. Соломія Крушельницька їде в Мілан, де вчиться у відомої викладачки оперного співу Фаусти Креспі (Fausta Crespi). Вона підготувала не одну тодішню оперну зірку, проте вважала Соломію найздібнішою зі своїх учениць та захоплювалася її природнім лірико-драматичним сопрано.

Соломія Крушельницька і Фауста Креспі.
Мілан, 1896 р.

Одарка (Софія) Карлівна Бандрівська

«...Виїхавши на дальші студії до Італії, вона розвинула голос у ліро-драматичне сопрано, вирівняне від найнижчих до найвищих тонів... Її голос захоплював силою звуку, дзвінкістю, соковитістю, оксамитовістю, гнучкістю, досконалою вокальною дикцією, віртуозною технікою, благородним тембром, далекозвучністю, ліризмом і драматизмом...».

Так згадує про італійський період життя Соломії Крушельницької українська камерна співачка, піаністка та педагог Одарка Бандрівська.

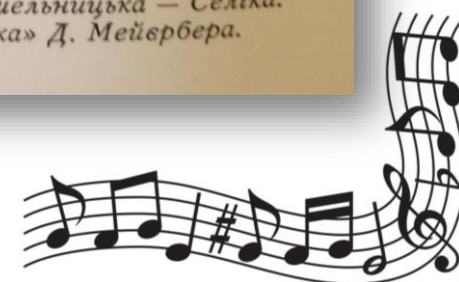
У 1890-х рр. Соломія Крушельницька починає тріумфально виступати на сценах театрів світу: в Італії, Іспанії, Франції, Португалії, Україні, Польщі, Австрії, Росії, Єгипті, Аргентині, Чилі в операх «Аїда», «Трубадур» Д. Верді, «Фауст» Ш. Гуно, «Страшний двір» С. Монюшка, «Африканка» Д. Меєрбера, «Манон Леско» і «Чіо-Чіо-Сан» Дж. Пуччіні, «Кармен» Ж. Бізе, «Електра» Р. Штрауса та інших.

*Соломія Крушельницька — Аїда.
«Аїда» Дж. Верді.*

*Соломія Крушельницька — Селіка.
«Африканка» Д. Меєрбера.*

Соломія Крушельницька — Чіо-Чіо-сан.
«Чіо-чіо-сан» Джакомо Пуччіні.

Соломія Крушельницька і Джакомо Пуччіні.
Каїр, 1904 р.

Найвідоміша історія успіху Соломії Крушельницької пов'язана з оперою Джакомо Пуччіні «Мадам Баттерфляй» (арія «Чіо-Чіо-Сан»). Перша прем'єра на сцені міланського театру «La Scala» провалилася. На прохання композитора через три місяці у другій прем'єрі в місті Брешия виступила Соломія — вона відродила «барвистого метелика» Пуччіні. *«Кожного разу, коли нам доведеться слухати в «Мадам Баттерфляй» інших співачок, перед очима одразу виникатиме незабутня постать Крушельницької, а всі інші здаватимуться її блідою тінню»,* — писала найбільша італійська щоденна газета «Il Corriere».

На варшавській та краківській сценах Соломія Крушельницька здобула славу, виступаючи кілька сезонів поспіль в операх польського композитора Станіслава Монюшка, а також в опері німецького композитора та диригента Ріхарда Вагнера.

Соломія Крушельницька — Графиня.
«Графиня» С. Монюшка.

Соломія Крушельницька — Брунгільда.
«Валькірія» Ріхарда Вагнера.

Під час гастролей у Кракові. 1896

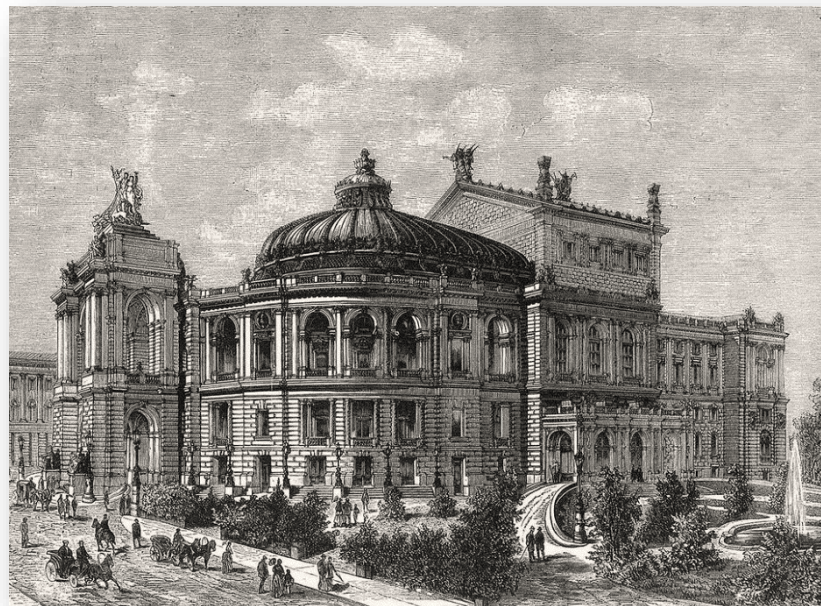
Театр «Гранд-Опера» в Парижі

Театр «Ла Скала» в Мілані

Великий міський театр у Львові

Міський театр (новий) в Одесі

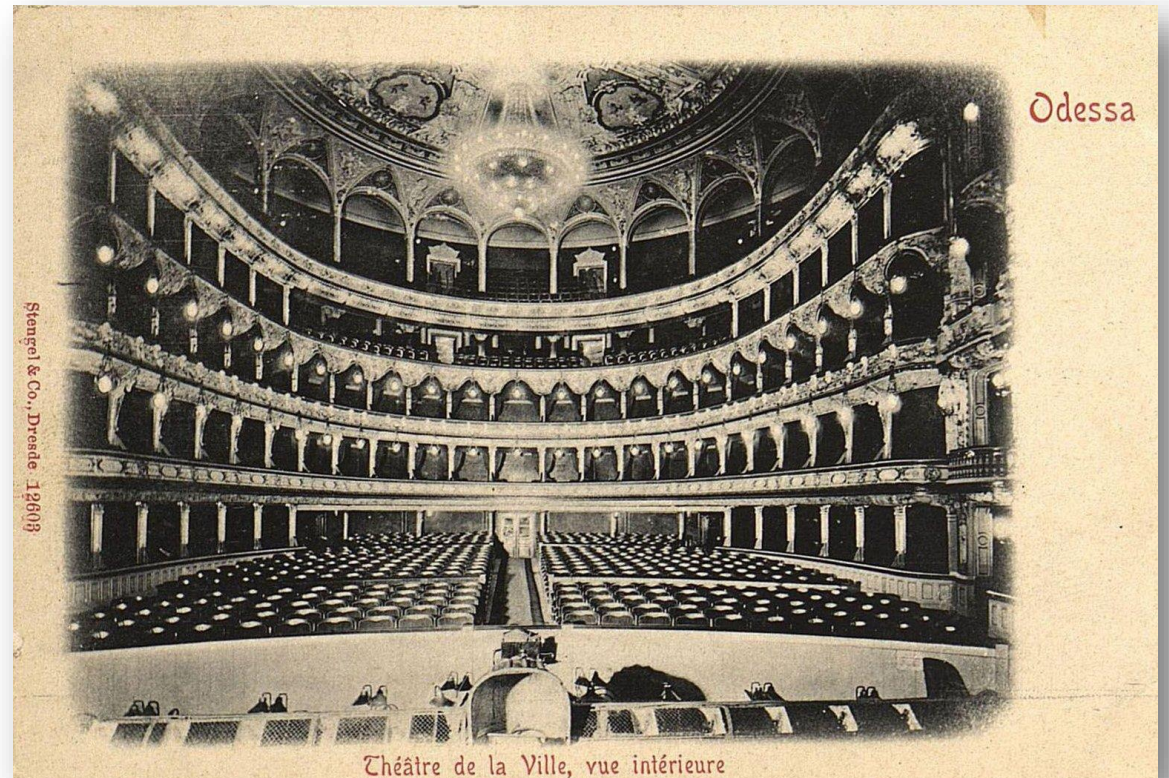

Італійці вважали Соломію Крушельницьку співачкою італійською, поляки - виконавицею польською, а сама діва продовжувала бути українкою. Досягши світового успіху, вона мріяла співати в українській опері. С. Крушельницька думала про рідне українське мистецтво, про шляхи його розвитку. Протягом 1894-1923 рр. артистка майже щорічно виступала в Тернополі, Львові, Бережанах, Чернівцях, Збаражі, а також інших містах західної частини України.

Соломія Крушельницька радо прийняла запрошення Одеського оперного театру і як примадонна приїхала з італійською трупю на весь зимовий сезон з 21 листопада 1896 по 8 березня 1897 р. На сцені Одеської опери відбулося 35 вистав за участю Соломії Крушельницької.

Соломія Крушельницька виконала головні ролі в операх «Трубадур», «Бал-маскарад», «Отелло» Дж. Верді, «Жидівна» («Дочка кардинала») Ф. Галеві, «Фауст» Ш. Гуно, «Джіоконда» А. Понк'єллі, «Кармен» Ж. Бізе, «Тангейзер» Р. Вагнера, «Сільська честь» П. Масканьї, «Манон Леско» Дж. Пуччіні, «Галька», «Страшний двір» С. Монюшка та інших. Її партнерами по сцені були паризький тенор Валентин Ван-Дейк, а також італійські тенори Кортіко, Лангоне, Чіротті, Гілярдіні, баритон Дельфіно-Мінотті.

Одеський часопис «Театр» друкував схвальні рецензії на виступи молодої співачки, відзначаючи: *«Крушельницька ... володіє темпераментом і досить гарним голосом співу... У драматичному виконанні своїх партій артистка виявляє піднесеність гри».*

На прощання одесити піднесли Соломії лавровий вінок і срібну корону.

Тися мамки - туди

J. Solich

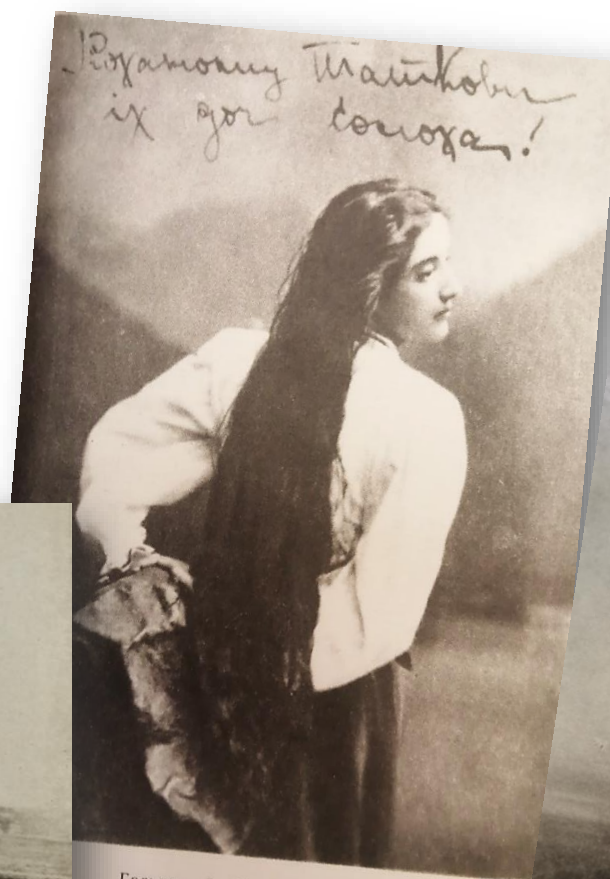
Соломія Крушельницька — Амалія.
«Бал-маскарад» Джузеппе Верді.

С. Крушельницька в ролі Дездемони
(опера «Отелло» Верді)

Соломія Крушельницька — Джоконда.
«Джоконда» А. Понк'еллі.

Галька — С. Монюшко. «Галька»

Соломія Крушельницька — Кармен.
«Кармен» Ж. Бізе.

Соломія Крушельницька здобула славу в широкому світі не тільки для себе, а й для українського народу. Вона прославила Україну, її пісню і музику.

У свої концерти С. Крушельницька обов'язково включала кілька номерів із українськими народними піснями. Ці пісні співачка виконувала завжди, коли публіка викликала її на біс.

Італійський поет Джозуе Кардуччі (Giosuè Alessandro Giuseppe Carducci) так написав у своїй вірші в 1905 році: там, де проходить Соломія Крушельницька, *«квітнуть троянди і співають солов'ї»*.

У 1920 р. С. Крушельницька покидає оперну сцену, виступивши востаннє у театрі Неаполя «Сан Карло» в улюблених операх «Лорелея» і «Лоенгрін». Вона присвятила себе камерній концертній діяльності, пісні виконувала вісьмома мовами. Гастролювала Європою та Америкою. У січні 1928 р. Соломія Крушельницька на запрошення «Союзу українок» Америки прибула в Нью-Йорк. Вона була першою українською оперною співачкою, яка відвідала з гастрольним туром США та Канаду. В 1929 р. в Римі відбувся останній гастрольний концерт Соломії Крушельницької в Академії Санта Цецілія. Вона була незрівнянною, неперевершеною співачкою.

Соломія Крушельницька з учасниками українського хору у Детройті, 1928 р.

У серпні 1939 р. С. Крушельницька відвідала Галичину і через початок Другої світової війни не змогла повернутися до Італії. У післявоєнний період Крушельницька почала працювати у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка. У жовтні 1952 р. вона нарешті отримала звання професорки.

Востаннє співала у Львівській філармонії 1949 року, в 77-річному віці. Мало хто знав, що на той час співачка вже хворіла раком горла. Померла Соломія Крушельницька 16 листопада 1952 р., похована у Львові на Личаківському цвинтарі.

С. Крушельницька на лекції у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка. 1947 р.

Титул найвидатнішої співачки світу Соломія Крушельницька отримала ще за життя. Оперними партіями у її виконанні захоплювалося багато глядачів. С. Крушельницькій присвоєно звання «вагнерівської примадонни ХХ століття». Співати на одній сцені з уродженкою маленького українського села вважали за велику честь імениті виконавці.

Критики відзначали, що С. Крушельницька просто народжена для сцени, її дивовижне сопрано володіло майже гіпнотичним ефектом. Голос її здатний був розвеселити будь-яку засмучену людину або змусити плакати веселу, в залежності від виконуваної пісні. Чарівний голос співачки на провідних світових сценах розповідав замороженій публіці про її рідну країну.

Підготувала Великодна Г. В.

[При використанні матеріалів посилання на офіційний сайт Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова є обов'язковим!](#)

